

dena exempelvis under de senast förflutna fem åren vara till fyllest. Om det ur hypoteksinstitutens synpunkt vore ett krav att dessutom iakttas exempelvis ett kungörelseförfarande, borde praktiska hänsyn likväl kunna medge, att i varje fall det smärre tonnaget kunde undantas även från en sådan omgång.

Under hänvisning till det anförda får vi yrka,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t ville hemställa om sådana förändringar i gällande bestämmelser angående inregistrering av fartyg m. m., att väsentliga lättnader medges i fråga om de krav på äganderättsutredning, som för närvarande uppställs som villkor för att inteckning skall kunna beviljas.

Stockholm den 23 januari 1963

Olof Johansson

Bengt Arweson

Ernst V. Staxäng

Hans Levin

Nr 195

Av herr Källstad m. fl., om skriftlig form för anmälan om utträde ur svenska kyrkan.

(Lika lydande med motion nr 162 i Första kammaren)

Enligt § 11 religionsfrihetslagen 1951 äger medlem av svenska kyrkan, som icke längre önskar tillhöra kyrkan, göra anmälan om utträde personligen hos pastor i den församling där han är kyrkobokförd. Redan vid 1953 års riksdag blev frågan om formerna för anmälan om utträde ur kyrkan föremål för motioner, vari yrkades att utträdesanmälan även borde kunna ske skriftligen med två vittnen. Första lagutskottet avstyrkte detta förslag i sitt utlåtande över motionerna under hänvisning till att så lång tid ännu icke förflutit efter religionsfrihetslagens ikraftträdande att någon mer omfattande erfarenhet ifrån tillämpning av densamma kunnat vinnas. Förslaget vann heller icke riksdagens bifall.

Genom motion vid 1958 års riksdag fördes frågan åter under riksdagens prövning, och samma års A-riksdag antog förslag till sådan ändring av § 11 religionsfrihetslagen att anmälan om utträde ur svenska kyrkan även skul-

le kunna ske enskilt i egenhändigt undertecknad av två personer bevittnad handling. Första lagutskottet anför i sitt yttrande över nämnda motioner att de erfarenheter som gjorts efter 1953 års behandling varit av sådan art att det syntes föreligga anledning att överväga en omprövning av de dittills tillämpade formerna för utträde.

I proposition till 1958 års B-riksdag lät Kungl. Maj:t dels meddela riksdagen att det av samma års A-riksdag antagna förslaget till lag om ändrad lydelse av § 11 religionsfrihetslagen förfallit, enär kyrkomötets samtycke till lagstiftning ej hunnit inhämtas, dels ock föreslå riksdagen att ånyo antaga förslaget i oförändrat skick. Av propositionen framgick att lagrådet i angivet yttrande lämnat förslaget utan erinran. På hemställan av första lagutskottet antog riksdagen det genom propositionen framlagda förslaget.

1958 års kyrkomöte, till vilket förslaget därefter hänvisades, förklarade sig icke kunna godtaga förslaget till följd varav detsamma åter förföll.

Vid 1959 års riksdag väcktes i frågan ånyo sju motioner. Dels hemställdes sålunda att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning angående formerna för utträde ur svenska kyrkan samt om framläggande för riksdagen av det förslag som därav föranleddes, dels att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla att frågan om utträde ur svenska kyrkan på nytt fördes inför kyrkomötet och att proceduren vid utträde förenklades därhän att en bevittnad skriftlig anmälan insänd per post måtte vara till fyllest och att anmälan om äkta makars utträde måtte kunna ske i en och samma skrivelse. I en motion hemställdes därjämte att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle begära klargörande av frågan, huruvida bestämmelserna om formerna för utträde ur svenska kyrkan har kyrkolags natur samt att om så skulle visa sig vara fallet Kungl. Maj:t måtte tillsätta en speciell utredning om upphävande av kyrkomötets veto rätt och framlägga en proposition därom.

Motionerna hänvisades till behandling av sammansatt konstitutions- och första lagutskott. Beträffande begreppet kyrkolag fann utskottet ej skäl föreligga att tillstyrka den i motionen åsyftade undersökningen, liksom ej heller att tillstyrka den begärda utredningen om kyrkomötets veto rätt. I fråga om formerna för utträde ur svenska kyrkan borde enligt utskottets uppfattning arbetet på en reform bedrivas så, att förslag i ämnet utarbetades hos Kungl. Maj:t, som därefter förelade riksdagen och nästa kyrkomöte detsamma.

Under återopande av utskottets av riksdagen godkända utlåtande avlät riksdagen en skrivelse till Kungl. Maj:t, vari anhölls att ett förslag till ändrad ordning för utträde ur svenska kyrkan skulle föreläggas riksdagen. Med anledning härav utarbetades inom justitiedepartementet ett förslag till lag om ändrad lydelse av § 11 religionsfrihetslagen, likalydande med

det av 1958 års riksdagar antagna lagförslaget. Förslaget återfinnes i en av departementet stencilerad och i januari 1960 utgiven promemoria. Något förslag av den i riksdagens skrivelse nämnda innebörden hade emellertid icke framlagts av Kungl. Maj:t och ej heller aviserats.

Av det ovan framförda torde framgå, att det varit hänsynen till den enskilde medborgarens personliga integritet som stått i centrum för de överväganden som gjorts rörande utträdesformerna. Från ena sidan har framhållits att den personliga inställelsen skapar garantier för att den enskilde medborgaren inte utan att ha kommit fram till ett personligt ställningstagande begär utträde på grund av påtryckningar som han blivit utsatt för. Å andra sidan har det framhållits det otillfredsställande i att en person som vill utträda ur statskyrkan över huvud taget skall vara tvungen att inställa sig för en representant för denna kyrka. Förutvarande chefen för justitiedepartementet statsrådet Lindell framhöll i ett anförande i kyrkomötet att denna principiella synpunkt måste tillmätas betydelse oberoende av huruvida det kunde påvisas att obehöriga påtryckningar från någon prästs sida förekommit.

Vid en jämförelse av de båda ståndpunkter som intagits av respektive kyrkomöte och riksdag framstår de farhågor som kyrkomötet uttalat som långt mer ogrundade än de i riksdagen framförda. Det torde sålunda inte kunna påvisas något enda exempel på att propaganda under de gångna åren förekommit för massutträde ur svenska kyrkan, och så är ju antalet av dem som utträtt så obetydligt att det i sig självt synes utgöra ett bevis för att inga ovidkommande intressen medverkat till utträdet. Det är också svårt att inse på vad sätt kravet på en personlig inställelse kan innebära speciella garantier för att inte påtryckningar eller tillfälliga stämningar har motiverat utträdesanmälan, såframt inte församlingens pastor gör bruk av den i lagen förbjudna möjligheten att rannsaka motiven till utträdet. Det vill synas som om kyrkomötet i denna sin argumentering väl har medgivit att den personliga inställelsen kan verka som en spärr för dem som vill utträda ur kyrkan, men däremot ej lyckats dokumentera att spärren haft eller kunnat ha den effekt som avsetts, nämligen att förhindra oöverlagda anmälningar. Att fasthålla en bestämmelse som inte kan ge den enskilde medborgaren det skydd som den är avsedd för utan i gengäld innebär risker för hans personliga integritet kan inte vara motiverat.

En förändring av lydelsen av § 11 religionsfrihetslagen bör därför komma till stånd. Av de former som under ärendets tidigare behandling övervägts synes en skriftlig, bevittnad anmälan alltjämt vara att föredraga.

Under hänvisning till det ovan anförda hemställas,
att riksdagen måtte besluta att anmälan om utträde ur

svenska kyrkan må ske enskilt i egenhändigt undertecknad, av två personer bevittnad handling, och således måtte antaga följande

Förslag

till

lag

om ändrad lydelse av 11 § religionsfrihetslagen den 26 oktober 1951 (nr 680).

Härigenom förordnas, att 11 § religionsfrihetslagen den 26 oktober 1951 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

11 §

(Nuvarande lydelse)

Vill medlem av svenska kyrkan icke längre tillhöra kyrkan, göra anmälan om utträde *personligen* hos pastor i den församling där han är kyrkobokförd.

(Föreslagen lydelse)

Vill medlem av svenska kyrkan icke längre tillhöra kyrkan, göra anmälan om utträde hos pastor i den församling, där han är kyrkobokförd. *Anmälan skall göras personligen eller ock enskilt i egenhändigt undertecknad, av två personer bevittnad handling.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964.

Stockholm den 22 januari 1963

S. Gustafson
i Göteborg

Olof Hammar

Axel Gustafsson

Einar Rimmerfors

Thorvald Källstad

Matteus Berglund

Augustinus Keijer